

СТРАТЕГІЇ МОВЛЕННЕВОЇ ДІЯЛЬНОСТІ ТА СПІВВІДНОСНІ З НИМИ СЕМАНТИЧНІ МІЖПРОПОЗИЦІЙНІ ВІДНОШЕННЯ (на матеріалі дискурсу британських парламентських дебатів)

Статтю присвячено дослідженню комунікативних стратегій аргументації у британському парламентському дискурсі на прикладі дебатів у Палаті громад британського парламенту шляхом визначення та опису семантичних міжпропозиційних відношень, що є каркасом семантичної побудови дискурсу. Автори виділяють дві основні стратегії: ствердження, що співвідноситься з уживанням семантичних міжпропозиційних відношень рівнозначності, та переконування, реалізованого через вживання міжпропозиційних відношень нерівнозначності. Також, на думку авторів, вищезазначені стратегії слугують формуванню стратегії вищого рівня – залученню до згоди.

Ключові слова: семантичні міжпропозиційні відношення рівнозначності та нерівнозначності, британський парламентський дискурс, тактики та стратегії аргументації, пропозиційна одиниця, контекстуалізація, агональність.

Постановка проблеми. Комунікативна функція мови як основна форма її існування обумовлює вивчення та опис структури й системи мови, «починаючи з її звучання і закінчуючи складним семантичним механізмом однозначного виявлення змісту конкретних мовленнєвих актів» [1, 3]. Семантика визначається як наука про лінгвістичне значення. Її метою є надання теоретичного опису та пояснення лінгвістичного значення усіх мовленнєвих явищ. Основним завданням семантики є встановлення значення, а також способів його передачі адресатові. Семантичні міжпропозиційні відношення, що є типовими для всіх мов, оскільки вони відображають не план форми (мовної побудови дискурсу), а план змісту, вважаються каркасом семантичної структури тексту, а отже, можуть розглядатися як засіб реалізації стратегій мовленнєвої діяльності, однією і найбільш поширеною з яких є стратегія аргументації. Аргументація, або переконування, онтологічно присутнє у всіх сферах мовленнєвої діяльності людини. У процесі наукового пізнання, суспільно-політичної діяльності і щоденної практики неминуче виникає необхідність обґрунтування й доведення істини, спростування помилок, встановлення правильності або хибності фактів і переконання співбесідника в доцільності прийняття запропонованих тез. Вказаний аспект стосується прагматичної цінності аргументації. У цій статті автори сконцентруються на змістовому вираженні аргументаційних положень, а саме – на тих семантичних міжпропозиційних відношеннях, що зазвичай вживаються при доведенні спірних положень у суспільно-політичному мовленні на прикладі

дебатів у Палаті громад парламенту Великої Британії.

Розглядаючи мовленнєву діяльність парламентських дебатів також варто виділити поняття агональності, яка, на думку О. Й. Шейгал [2, 121], є однією зі складових тріади політичного дискурсу, що передбачає, крім цього, орієнтацію та інтеграцію. З огляду на те, що семіотичну опозицію політичного дискурсу можна описати як протиставлення «свої – чужі», орієнтація – це ідентифікація агентів політики, а інтеграція – їх функціональне об'єднання. Своєю чергою, агональність визначається саме як перебіг процесу дебатів. На прикладі дискурсу британських парламентських дебатів агентами дискурсу виступають спікер, парламентарі та члени уряду, кожен з яких виконує свої ритуалізовані функції. Процес інтеграції проявляється у звітуванні членів уряду перед парламентарями і регулювальній діяльності спікера. У кожному виді мовленнєвої діяльності у сфері політичного дискурсу превалює один з елементів даної тріади. Агональними жанрами вважаються жанри лозунгу, рекламної промови, передвиборчих та парламентських дебатів [2, 270]. Отже, можна стверджувати, що через поняття агональності реалізуються основні стратегії й тактики аргументації в політичному дискурсі.

Аналіз досліджень та публікацій. Аспект дискурсивної семантики, тобто відображення значень у тексті як документально зафіксованому відрізьку дискурсу, залучає до свого арсеналу як лінгвістичні (опис мовних та мовленнєвих явищ, аналіз словникових дефініцій, семантичне моделювання), так і нелінгвістичні (кількісний

підрахунок, соціологічні розвідки) методи дослідження [3; 4; 5, 63–106]. Вказаний напрям науки про мовленнєву діяльність набув розвитку, зокрема, в американській практичній риторичі, а саме, в працях Р. Фасолда [6], У. Коннора [7], Дж. Каспера та Е. Келлермана [8]. Останнім часом спостерігається зростання інтересу мовознавців до політичного дискурсу, що може бути пояснено світовою тенденцією до глобалізації, а також різноманітністю суспільних тем і засобів їх реалізації, що знаходять відображення у політичних дискусіях усіх рівнів [2; 9].

Метою даної статті є доведення положення про те, що вибір стратегій і тактик аргументування визначає вживання тих чи інших семантичних міжпропозиційних відношень, що зазвичай співвідносяться з певними аргументаційними кроками. Досліджуючи британський політичний дискурс на рівні міжпропозиційних відношень, автори ставлять завдання розкрити семантичну макроструктуру побудови плану змісту такого дискурсу на рівні його реляційного каркасу, який становлять саме ці відношення.

Виклад основного матеріалу. Зважаючи на те, що семантичні міжпропозиційні відношення в усіх типах дискурсу мають спільні логіко-когнітивні риси, нашим завданням є дослідження специфіки мовленнєвої діяльності учасників британських парламентських дебатів в аспекті загальних особливостей побудови змісту політичного дискурсу на макросемантичному рівні. У центр семантичного опису в комунікативно-функціональному напрямі лінгвістики поставлена пропозиція як кінцевий результат пропозитивного акту, що здійснюється адресантом [10, 401]. Семантичні міжпропозиційні відношення є основою семантичних способів побудови дискурсу. Аналізуючи взаємозв'язок форми і змісту мовних знаків комунікативного рівня й абстрагуючись від плану їх повідомлення, ми, по суті, досліджуємо речення і послідовність речень як компоненти мовного спілкування різних рівнів складності [11, 59–60]. У цьому випадку об'єктом дослідження є структурні характеристики речення-висловлювання, що вимовляється у реальній ситуації спілкування (англ. *utterance*), на відміну від англ. *sentence*, яке позначає речення поза ситуацією та контекстом. Ця процедура відповідає першому етапу комунікативно орієнтованого дискурс-аналізу.

Співвіднесеність планів форми і змісту мовних знаків із планом їх повідомлення в конкретному дискурсі досліджується на другому етапі комунікативного аналізу. Тут має бути продемонстрований зв'язок семантики з тим, як значення речення безпосередньо відображає факти дійсності, описані у реченні, з планом повідомлення, вираженого в одиницях мовленнєвої ді-

яльності. Значення речення не є арифметичною сумою значень слів, що входять до його складу, а являє собою результат пропозитивного акту в складі комунікативно-когнітивного утворення – мовленнєвого акту. На нашу думку, пропозитивний акт може розглядатися як одиниця мовленнєвої діяльності, тому при аналізі прикладів будемо користуватися терміном пропозиційна одиниця (ПО).

Отже, комунікативно-функціональний аналіз дискурсу – це розшифрування, розкодування та опис способів мовленнєвої активності адресанта, якщо поняття «спосіб» розуміти як використання певного набору прийомів, тактик і стратегій побудови планів форми (лексико-семантичний аспект), змісту (семантичний аспект) і повідомлення (прагматичний аспект) дискурсу в цілому і одиниць мовленнєвої діяльності, що його формують.

Використання комунікантом для побудови змісту дискурсу певних типів семантичних міжпропозиційних відношень або їх комбінацій залежно від статусу одиниці мовленнєвої діяльності може розглядатися як відповідна тактика або стратегія дискурсу аргументування. З урахуванням основних категорій мислення в лінгвістиці мовленнєвої діяльності запропонована така класифікація її семантичних способів [12, 77]:

Зіставлення	Порівняння	Тотожне зіставлення
		Еквівалентне зіставлення
	Протиставлення	Зіставлення «частина – ціле»
		Контрастне зіставлення
Контекстуалізація	Об'єктивна контекстуалізація	Часова контекстуалізація
		Просторова контекстуалізація
	Суб'єктивна контекстуалізація	Причинно-наслідкова контекстуалізація
		Процесуальна контекстуалізація

Слід відзначити, що процесуальна контекстуалізація застосовується для ідентифікації ступенів або стадій протікання процесу. Такий спосіб мовленнєвої діяльності звичайно використовується в інструкціях, настановах, порадах і практично не трапляється у британському парламентському дискурсі.

Вживання семантичних міжпропозиційних відношень у будь-якому дискурсі можна співвіднести з певними аргументаційними кроками (тактиками), що у своїй сукупності будують загальну стратегію аргументації. У дискурсі британських парламентських дебатів автори виділяють дві основні стратегії – ствердження (що, на

нашу думку, має передаватися через вживання міжпропозиційних відношень рівнозначності) та переконування (яке, відповідно, асоціюється з міжпропозиційними відношеннями нерівнозначності). Розглянемо, як реалізуються ці стратегії на прикладі дебатів у Палаті громад парламенту Великої Британії, опублікованих в Інтернеті.

Семантичні міжпропозиційні відношення тотожності відображають відношення рівнозначності між первинною і вторинною пропозиційною одиницею (ПО) речення-висловлювання і можуть містити експліцитні (безпосередньо виражені) або імпліцитні (виражені опосередковано) елементи комунікативних номінацій, залежно від прагматичної мети спілкування. Розглянемо приклади (1), (2):

(1) Mr. William Hague (Richmond, Yorks) (Con): *Is there any progress on the integration and reconciliation process? Is he happy that all that is as it should be? Is not agreement on such things indispensable to our success in Afghanistan?*

The Secretary of State for Foreign and Commonwealth Affairs (David Miliband): *Agreement on such things is, indeed, indispensable, but verbal agreement is, of course, only one step in the process.*

(<http://www.publications.parliament.uk/pa/cm200910/cmhansrd/cm100406/debtext/100406-0001.htm#1004069000006>).

(2) The Secretary of State for Foreign and Commonwealth Affairs (David Miliband): *On a separate matter, Mr. Speaker, I hope you will allow me to say, I am sure on behalf of the whole House, that we utterly condemn yesterday's attack on the US consulate in Peshawar and the earlier suicide attack in Lower Dir. There can be no justification for these bloody acts.*

Mr. William Hague (Richmond, Yorks) (Con): *May I associate the Opposition utterly with what the Foreign Secretary just said in condemnation of the attack on the US consulate in Peshawar?*

(<http://www.publications.parliament.uk/pa/cm200910/cmhansrd/cm100406/debtext/100406-0003.htm#1004069000525>).

Наведені уривки дискурсу, що характеризуються тотожністю вживаних елементів у парламентському діалозі, націлені на зниження агональності й мають на меті вказати на відсутність розбіжностей у їх поглядах. Задля цього член уряду у своїх відповідях повторює елементи ПО, вжиті у запитаннях парламентаря.

Семантичні міжпропозиційні відношення еквівалентності ґрунтуються на збереженні загального обсягу інформації про ситуацію, відображену у відповідних пропозиціях. Цей тип відношень спостерігається при неодноразовому відтворенні ситуації (або явища) в дискурсі.

(3) David Miliband: *I am sure that it is a unified position across this House to have absolutely no truck with such malign suggestions, especially about our troops, but actually about our whole country.*

Sir Menzies Campbell (North-East Fife) (LD): *I associate myself and my hon. and right hon. Friends with the Secretary of State's observations about Afghanistan.*

(<http://www.publications.parliament.uk/pa/cm200910/cmhansrd/cm100406/debtext/100406-0003.htm#1004069000525>).

(4) The Parliamentary Under-Secretary of State for Defence (Mr. Kevan Jones): *The work at Shoeburyness is directly linked to saving the lives of service personnel on operations in Afghanistan, providing, among other things, essential pre-deployment training in the safe and controlled disposal of improvised explosive devices and similar ordnance.*

Mr. Carswell: *Everyone accepts that our armed forces need to train at Shoeburyness. However, many of the explosions are caused not by our armed forces' training, but by commercial waste disposal from which big corporate interests profit.*

(<http://www.publications.parliament.uk/pa/cm200910/cmhansrd/cm100329/debtext/100329-0001.htm#10032914000006>).

Як і попередній тип, міжпропозиційні відношення еквівалентності, продемонстровані прикладами (3) і (4), також слугують меті зниження агональності, при цьому поповнюючи обсяг дискурсу новими деталями. У репліці парламентаря (приклад (3) Мензіса Кемпбела (з англ. – *Я повністю розділяю погляди шановних членів Парламенту й Державного секретаря щодо спостережень про Афганістан*) звучить типова фраза, продиктована вимогами публічного мовлення в парламенті, яка, реалізуючи стратегію ствердження, також розширює контекст аргументації до рівня залучення до згоди.

Міжпропозиційні семантичні відношення порівняння належать до відношень нерівнозначності та реалізують мовленнєвий акт встановити подібність між об'єктами порівняння. У випадку парламентського дискурсу, очевидно, що робиться акцент на подібності політичних позицій та поглядів на соціальні питання.

(5) Mr. Khan: *The hon. Gentleman has raised very important issues, as he did the other day. [...] It is important that we keep Members involved before the formal consultation begins, and that we minimise any blight caused to their constituents. I give the hon. Gentleman an undertaking to do just that.*

(<http://www.publications.parliament.uk/pa/cm200910/cmhansrd/cm100318/debtext/100318-0001.htm#10031848000005>).

(6) John Robertson (Glasgow, North-West) (Lab): *I thank the hon. Gentleman for his answer,*

but does he agree that although it is not illegal not to vote, it is illegal not to give the registration officer the necessary information? Have we not have reached the point at which we should marry up the two?

(<http://www.publications.parliament.uk/pa/cm200910/cmhansrd/cm100311/debtext/100311-0001.htm#10031144000008>).

Як видно з наведених прикладів, порівняння реалізується через вживання порівняльних займенників *as* (з англ. – *так само*), конструкції *to do just that* (з англ. – *зробити саме це*) – приклад (5) або імпліцитно, без відповідних лексичних маркерів, але вживаючи питальну конструкцію, тим самим залучаючи співбесідника до згоди, як демонструє приклад (6).

Основною семантичних відношень контрасту є наявність, як правило, двох об'єктів протиставлення, що мають семантичний статус пропозицій.

(7) The Parliamentary Under-Secretary of State for Children, Schools and Families (Ms Diana R. Johnson): *There are currently no such meetings planned, but I will always give due consideration to any proposals from local authorities to meet them.*

(<http://www.publications.parliament.uk/pa/cm200910/cmhansrd/cm100308/debtext/100308-0001.htm#10030818000004>).

Приклад (7) демонструє найпростіший спосіб вираження контрасту за допомогою протиставного займенника *but* (з англ. – *але*).

(8) Ed Balls: *There has been repeated discussion on these matters. I have attempted to correct the hon. Gentleman on his statistical failings, but he keeps refusing to listen. What he does in his comparisons is to look only at the children on free school meals who go to schools. He repeatedly ignores the performance of young people on free school meals who go to further education colleges. His statistics therefore always give a very unfair and biased picture of what is going on, which I guess must account for why he keeps saying that his school reforms would lead to rising standards, while the head of the Swedish equivalent of Ofsted has said that they would lead to falling standards and greater inequality. I think that he should do his homework a little bit better.*

(<http://www.publications.parliament.uk/pa/cm200910/cmhansrd/cm100308/debtext/100308-0001.htm#10030818000004>)

У прикладі (8) наведений більш розлогий уривок дискурсу, що, крім міжпропозиційних відношень контрасту, виражених займенником *but* (з англ. – *але*) та прислівником *while* (з англ. – *в той час як*), демонструє також семантичні відношення «ціле – частина» за допомогою пропозиції *What he does in his comparisons* (з англ. – *у своїх порівняннях*) та імплікації, позначених прислівником *therefore* (з англ. – *тому*).

Семантичні відношення «ціле – частина» з погляду частотності й важливості організації тексту є основним типом відношень у дискурсі. З пізнавальної точки зору навколишній світ складається з різнопланових, різностатусних об'єктів та явищ, що неминуче знаходять відображення у мові на різних рівнях її організації – від лексичного до супрасинтаксичного. Залежно від шляху мислення – дедуктивного або індуктивного – семантично такі міжпропозиційні відношення можуть набувати форму «ціле – частина» та, відповідно, «частина – ціле».

На лексичному рівні такі відношення реалізуються через вживання дієслів (*include* – з англ. *включати*, *involve* – *містити*, *comprise* – *включати в себе*), виразів (*one of* – *один з*), а також відповідних іменників, що позначають тип, вид, групу тощо (*type kind, group*).

(9) Mr. Andrew Robathan (Blaby) (Con): *.../ In order to maximise voter participation, will my hon. Friend speak again to the Electoral Commission and take on board the point that I have made before, which is that there should be one registration when people join the armed forces and an encouragement to cast proxy votes, so that when they serve their country abroad, which involves the possibility of dying for their country, they have the opportunity to vote?*

Mr. Gary Streeter (South-West Devon): *That is a very important matter, and the Electoral Commission is extremely alive to it. [...]*

(<http://www.publications.parliament.uk/pa/cm200910/cmhansrd/cm100311/debtext/100311-0001.htm#10031144000008>).

Окрім протиставлення на основі «частина – ціле», що передається через вживання дієслова *involves*, приклад (9) також містить стилістичне протиставлення, виражене антитезою *dying* (з англ. – *помирають*) – *alive* (з англ. – *живий*), щоб наголосити на важливості цього питання та своїй зацікавленості. Подібна тактика також націлена на зниження агональності у дискурсі та підкреслення інтеграції.

Зазначення місцезнаходження предметів у просторі у лінгвістиці мовленнєвої діяльності реалізується через **просторові міжпропозиційні відношення**. Просторова контекстуалізація може бути поділена на два основних типи, залежно від референтної вираженості відповідних когнітивних змінних «простір» у пропозиціях, що належать до аналізованих семантичних відношень, тобто абсолютна, або екстенсійно-прозора, що передбачає вживання конкретних географічних назв (країн, регіонів, міст), та відносна, яка вказує на розміщення явищ навколишньої дійсності відносно одне одного. Показниками відносної просторової контекстуалізації в дискурсі можуть виступати іменники на позна-

чення частини цілого типу *the middle* (з англ. – *середина*), *the centre* (з англ. – *центр*), *internal / external* (з англ. – *внутрішній / зовнішній*), *outside* (з англ. – *зовні*), *around* (з англ. – *навколо*). Приклад (10) демонструє екстенсійно-прозору просторову контекстуалізацію:

(10) Mr. Philip Hollobone (Kettering) (Con): *What recent estimate he has made of the number of young people in (a) Kettering constituency, (b) Northamptonshire and (c) England who are not in employment, education or training.*

(<http://www.publications.parliament.uk/pa/cm200910/cmhansrd/cm100114/debtext/100114-0001.htm#10011456000008>).

Пропозиції, що описують події, можуть поєднуватися в тексті за допомогою когнітивної змінної «час». Відповідно, семантичні відношення між пропозиціями в тексті будуть називатися **часовими (темпоральними)**. Якщо йдеться про певні події, часто вказується і на час їхнього здійснення. Враховуючи хронологічний збіг/незбіг подій, відображених у пропозиціях за допомогою змінної «час», можна виділити види цих семантичних відношень. Опис подій у тексті може збігатися або не збігатися з хронологічною послідовністю подій у реальності. Семантичні міжпропозиційні відношення в тексті, що співвідносяться з такою послідовністю подій у дійсності, визначаються як хронологічні часові відношення. У дискурсі вони знаходять відображення за допомогою таких лексичних засобів: *initial(ly)* (з англ. – *початковий / спочатку*), *further* (з англ. – *подальший*), *later* (з англ. – *пізніше*), *thereafter* (з англ. – *після цього*), *then* (з англ. – *потім*), як це показано в прикладі (11):

(11) The Minister of State, Department for Transport (Mr. Sadiq Khan): *We would seek to minimise the effects of construction wherever possible. Initial decisions on whether to build a high-speed line and what route that line should take will be taken in the light of the autumn 2010 consultation. Thereafter, the full effects and any associated mitigation measures would be subject to an environmental impact assessment as part of the hybrid Bill process, which would itself be subject to further public scrutiny.*

(12) Stephen Williams (Bristol, West) (LD): *The University Challenge programme was originally launched in rather different economic circumstances from those of today.*

(<http://www.publications.parliament.uk/pa/cm200910/cmhansrd/cm100114/debtext/100114-0001.htm#10011456000008>).

Семантичні міжпропозиційні відношення імплікації належать до класу відношень нерівнозначності та є вельми цікавими й різноманітними з точки зору засобів їх вираження, що

передбачає їх об'ємність та багатоплановість. У загальному розумінні імплікацію можна описати як причинно-наслідковий зв'язок, у якому перший член пропозиції – антецедент – позначає підставу імплікаційного висловлювання, а другою член – консеквент – наслідок. Демонстрація причинно-наслідкового зв'язку є дієвим інструментом переконання, а тому активно вживається в аргументативному дискурсі британських парламентських дебатів.

До класу семантичних міжпропозиційних відношень імплікації належать відношення каузативної (наприклад, «причина – результат», «засіб – мета», «підстава – висновок»), умовної та неуспішної імплікації. Імплікаційні семантичні відношення зв'язують пропозиції в ракурсі авторського бачення дискурсу та поєднання їх як сприятливого та результативного факторів. При цьому описується вплив однієї з подій (явище, фактів) навколишнього світу на іншу подію (явище, факт), яка, з точки зору адресанта, пов'язана з попередньою. У межах імплікативної залежності автор дискурсу встановлює особливості відповідних відношень та підбирає мовленнєві засоби для вираження успішності (актуалізованості), гіпотетичності або неуспішності (неактуалізованості) відношень імплікації.

(13) The Parliamentary Under-Secretary of State for Communities and Local Government (Robert Neill): *Capitalisation, which enables local authorities to treat revenue expenditure as capital and borrow for it is an exception to the accounting rules, so there has always been a need for some control, and capitalisation for a number of streams has never run at 100%. It is also worth bearing in mind that local authorities have been aware for some time that reductions in expenditure were inevitable-they were planned by the previous Government. A shrewd authority will therefore have planned to deal with the problem in advance.*

(<http://www.publications.parliament.uk/pa/cm201011/cmhansrd/cm101125/debtext/101125-0001.htm#10112521000007>).

Вживання сполучника *so* (з англ. – *отже*) у прикладі (13) демонструє підтип каузативної імплікації «причина – результат», а прислівника *therefore* (з англ. – *таким чином*) вказує на підтип «підстава – висновок».

(14) Mr. Edward Leigh (Gainsborough) (Con): *My daughter recently worked in a restaurant, which had an optional service charge of 12.5 per cent., but none of that went to the staff. Is that not scandalous?*

Mr. McFadden: *That is precisely why, alongside the change in the law to make sure that tips and gratuities cannot be used to make up the minimum wage, we want the industry to promote a code of transparency to ensure that the customer knows*

exactly what happens to the money they give. If I went into a restaurant and thought that the staff were not receiving anything of the tip, why would I leave one? I want to reward for the service we receive, and that is what the customer wants. That is why we have changed the law and want to see more transparency in addition to it.

(<http://www.publications.parliament.uk/pa/cm200910/cmhansrd/cm100114/debtext/100114-0001.htm#10011456000008>).

У прикладі (14) репліка парламентаря ілюструє підставу імплікаційних відношень, а відповідь – висновок, що виражається конструкціями *That is why* (з англ. – *тому що*) та *that is what* (з англ. – *саме це*).

У цілому широке використання семантичних стратегій / тактик причинно-наслідкової контекстуалізації свідчить про те, що, зв'язуючи предикативні одиниці / речення, британські парламентарі часто вдаються до їх причинно-наслідкових пояснень, що, на їхню думку, робить процес аргументації більш прозорим.

Аналізуючи дискурс британських парламентських дебатів логічним є виділити ще один тип переконування, такий, як **залучення до згоди**. Він проявляється у сукупності аргументативних кроків, що містять різні типи міжпропозиційних відношень і слугують загальній стратегії дійти згоди, першою стадією якої є висловлення позитивної відповіді на низку запитань. Підкреслення сфер загальної згоди є важливим кроком до розвитку подальшої стратегії переконування. Приклад (15) ілюструє зразок успішної аргументації:

(15) Bob Russell (Colchester) (LD): *Will the Secretary of State join me in congratulating Thomas Lord Audley school in my constituency on exceeding the Government's 30 per cent. GCSE target and on achieving the best results in the school's entire history? Does he agree that, given those circumstances, Essex county council should not be shutting such a successful school, particularly given that last September's admissions were the highest for many years?*

(<http://www.publications.parliament.uk/pa/cm200910/cmhansrd/cm100308/debtext/100308-0001.htm#10030818000004>).

Утім, прагнення дійти згоди не завжди є результативним, як це показано в прикладі (16), де член уряду навпаки, підкреслює сфери розбіжності у політичних поглядах, аргументуючи свою позицію відповідно до підтипу міжпропозиційних відношень імплікації «підстава – висновок».

(16) Mr. David Evennett (Bexleyheath and Crayford) (Con): *When we debated this issue yes-*

terday, the Government appeared totally complacent. With more than 1 million young people not in education, employment or training and with the second highest level of youth unemployment in Europe, this Government have let down a generation of young people. Is the Minister not ashamed? As we face another looming crisis this year on university applications, will he take up our proposals, which have been fully costed and funded, for an additional 10,000 university places?

Kevin Brennan: *We are neither ashamed nor complacent, and we will not take up that proposal for the reason I set out in yesterday's debate-because it is not properly funded. Let me point out to the hon. Gentleman that the key issue is how quickly young people move out of unemployment and into work. Six month-plus 18-to-24 unemployment is currently 108,800; in 1997, it was 169,000; in 1993, it was 415,000; and in 1985, during the last Conservative Government, it was 600,000-six times as many people in that age group unemployed for six months or more. That is the difference between us and them.*

(<http://www.publications.parliament.uk/pa/cm200910/cmhansrd/cm100114/debtext/100114-0001.htm#10011456000008>).

Отже, як видно з прикладу (16), загальна стратегія залучення до згоди не завжди спрацьовує, коли йдеться про принциповість політичних позицій. Член уряду Кевін Бренман у своїй відповіді говорить: «*Ми не осоромлені і не заспокоєні, й не пристанемо на вашу пропозицію з причини, яку я вказав у вчорашніх дебатах – тому що вона не достатньо профінансована*». Наводячи ряд свідчень, міністр підсумовує: «*У цьому полягає різниця між нами та ними*». Втім, питома вага подібних висловлювань у дискурсі британських парламентських дебатів є вельми малою, що може свідчити про загальне прагнення до порозуміння й зниження агональності між політичними опонентами.

Висновки. Аналізуючи дискурс британських парламентських дебатів можна зазначити, що стратегія ствердження переважає. Спостерігається загальна тенденція до використання змішаної стратегії «переконування через ствердження», що впливає із класичної аргументаційної стратегії – сперше встановлювати сфери спільної згоди, а потім переходити до розбіжностей. На підставі перших двох стратегій ствердження та переконування автори виділяють загальну стратегію, типову для дискурсу британських парламентських дебатів у цілому – залучення політичних опонентів до згоди через підкреслення пунктів порозуміння.

1. Колшанский Г. В. Прагматика языка / Г. В. Колшанский // Сб. науч. трудов Моск. гос. пед. ин-т иностранных языков им. М. Тореза. – М., 1979. – Вып. 151. – С. 3–8.
2. Шейгал Е. И. Семиотика политического дискурса: дис. ...

доктора филол. наук: спец. 10.02.01 – українська мова; 10.02.19 – теорія мови / Елена Иосифовна Шейгал. – Волгоград : Волгоградский гос. пед. ун-т, 2000. – 390 с.

3. Larson R. Knowledge of Meaning: An Introduction to Semantic Theory / R. Larson, G. Segal. – Cambridge, Mass. : Cambridge University Press, 1995. – 635 p.
4. McCarthy M. Discourse Analysis for Language Teachers / M. McCarthy. – Cambridge, Mass. : Cambridge University Press, 1991. – 213 p.
5. Tomlin R. S. Discourse Semantics / R. S. Tomlin, L. Forrest, Ming Ming Pu, Myung Hee Kim // Discourse as Social Interaction. Discourse Studies : A Multidisciplinary Introduction / [ed. by T. A. van Dijk]. – L. : SAGE Publications, 2000. – Vol. 2. – P. 63–106.
6. Fasold R. The Sociolinguistics of Language / R. Fasold. – Malden, Mass. : Blackwell Publishers, 1990. – 342 p.
7. Connor U. Contrastive Rhetoric : Cross Cultural Aspects of Second Language Writing / U. Connor. – Cambridge, Mass. : Cambridge University Press, 1996. – 201 p.
8. Kasper G. Communication Strategies : Psycholinguistic and Sociolinguistic Perspectives / G. Kasper, E. Kellerman. – L. ; NY : Longman, 1997. – 389 p.
9. Аксенова Г. Н. Когнитивные стратегии аргументативной речевой деятельности (на материале судебной речи): дис. ... канд. филол. наук: спец. 10.02.19 – теория речи [Электронный ресурс] / Галина Николаевна Аксенова. – Барнаул, 2003. – 199 с. – Режим доступа : <http://www.lib.ua-ru.net/diss/cont/91779.html>. – Назва з екрана.
10. Арутюнова Н. Д. Пропозиция / Н. Д. Арутюнова // Лингвистический энциклопедический словарь / [гл. ред. В. Н. Ярцева]. – М. : Сов. энциклопедия, 1990. – С. 401.
11. Зернецкий П. В. Речевое общение на английском языке / П. В. Зернецкий. – К. : Либідь, 1992. – 143 с.
12. Зернецкий П. В. Динамические аспекты семантики и прагматики дискурса / П. В. Зернецкий // Личностные аспекты языкового общения : межвуз. сб. науч. трудов. – Калинин : Калининск. гос. ун-т, 1989. – С. 75–81.

P. Zernetskyj, G. Rjabokon

THE STRATEGIES OF SPEECH ACTIVITY AND RELATED TO THEM SEMANTIC RELATIONS BETWEEN PROPOSITIONS (on the material of the discourse of the British Parliamentary debates)

The article deals with the research of communicative strategies of argumentation in the British Parliamentary discourse in the Houses of Commons of the British Parliament by means of definition and description of semantic relations between propositions which form the skeleton of the semantic structure of the discourse. The authors define two main strategies – affirmation which is supposed to be related to the usage of semantic propositions of equality and persuasion which is realized by the semantic propositions of inequality. Besides this, in the authors' opinion, the strategies mentioned above facilitate the formation of the strategy of the upper level: inviting to consent.

Keywords: semantic relations between propositions of equality and inequality, British Parliamentary discourse, tactics and strategies of argumentation, propositional unit, contextualization, agonality.

УДК 81'373.7

Козловський С.

ФРАЗЕОЛОГІЧНІ ОДИНИЦІ, ПОВ'ЯЗАНІ ЗІ ВЖИВАННЯМ АЛКОГОЛЮ, У СЛОВ'ЯНСЬКИХ МОВАХ

У статті розглянуто основні тематичні групи фразеологічних одиниць (ФО), пов'язаних із вживанням алкоголю, у слов'янських мовах, проведено їх зіставний структурно-граматичний аналіз, що дає підстави робити висновки про значну кількість типологічних збігів у відповідних ФО.

Ключові слова: фразеологічні одиниці, слов'янські мови, зіставний аналіз.

Людству вже від давніх часів відомий алкоголь та спосіб його отримання, зберігання, культура споживання, тому не дивно, що згадки про нього посідають сучасній фразеології значне місце. Особливо такі, як схильність до випиван-

ня, надмірне вживання алкогольних напоїв, пияцтво широко представлені у фразеології слов'янських мов. Як справедливо зауважує В. М. Мокієнко: «Семантичне поле “пияцтво” вже більше ста років у славистиці стало об'єктом досліджень